SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2752

av Rebecka Le Moine m.fl. (MP)

Utfasning av plågsamma djurförsök

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell, tidssatt och utvärderingsbar handlingsplan för att fasa ut plågsamma djurförsök och övergå till djurfri, humanrelevant forskning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att långsiktigt finansiera Sveriges 3R-center och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram ett nationellt ramverk för omplacering av försöksdjur efter avslutade försök och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att djurskyddsorganisationer ska ges möjlighet att överklaga besluten i de regionala djurförsöksetiska nämnderna och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att tillsätta en oberoende utredning av de djurförsöksetiska nämndernas funktion, sammansättning och tillämpning av lagstiftningen för att säkerställa att nyttan av djurförsök konsekvent vägs mot djurens lidande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I huvuddelen av alla djurförsök används djur som modeller för att söka kunskap om hur vi människor fungerar och påverkas av olika sjukdomar, läkemedel och kemiska ämnen. Även om många djur är lika människor i förmågan att känna smärta, stress och lidande innebär biologiska och fysiologiska skillnader att resultaten från djurförsök inte nödvändigtvis är överförbara till människor. Djurförsök innebär både etiska och vetenskapliga problem.

Samtidigt har utvecklingen av djurfria forskningsmetoder gått snabbt framåt. Metoder såsom organoider, organ-på-chip-teknik, avancerade cellmodeller och datorsimuleringar, ofta samlade under begreppet New Approach Methodologies (NAMs), kan i många fall ge mer träffsäkra resultat för mänsklig biologi än traditionella djurmodeller. Dessa metoder kan minska kostnader, effektivisera forskningen och minska lidandet för hundratusentals djur.

Det slutgiltiga målet i EU:s försöksdjursdirektiv 2010/63/EU är att alla försök på levande djur för vetenskapliga ändamål och undervisningsändamål ska ersättas när vetenskapligt godtagbara alternativ finns tillgängliga. Direktivets utgångspunkt är de så kallade 3R-principerna: Replace, Reduce och Refine. Sverige har därför ett ansvar att aktivt bidra till utvecklingen, valideringen och användningen av alternativa metoder.

Miljöpartiet har länge verkat för ett starkt arbete med 3R-frågorna och var tidigt pådrivande för inrättandet av ett nationellt 3R-center.

Sveriges 3R-center spelar en viktig roll som kunskapsbank, samordning och rådgivning. Under 2022–2026 har arbetet inte fått tillräcklig politisk eller finansiell stöttning varpå arbetet har tappat fart. En långsiktig och tillräcklig finansiering är ett måste för att Sverige ska kunna arbeta aktivt med att uppnå EU:s försöksdjursdirektiv. För att Sverige åter ska kunna inta en ledande position inom djurfri forskning krävs långsiktig och tillräcklig finansiering.

Nationell handlingsplan för att fasa ut djurförsök

Det behövs också en sammanhållen nationell handlingsplan för att fasa ut djurförsök och främja övergången till djurfri forskning. Handlingsplanen bör innehålla tydliga mål, ansvarsfördelning, finansiering och uppföljningsbara indikatorer. Den bör omfatta utveckling, validering och implementering av alternativa metoder samt stärkt samverkan mellan myndigheter, universitet, forskningsfinansiärer och näringsliv. Genom en nationell strategi för utfasning av djurförsök kan Sverige minska djurs lidande, stärka

forskningens kvalitet och bidra till utvecklingen av framtidens humanrelevanta forskningsmetoder.

Djurförsöksetiska nämnderna

De regionala djurförsöksetiska nämnderna har en central roll i att säkerställa att djurförsök endast används när alternativ saknas. För att de ska kunna fullgöra sitt uppdrag krävs att ledamöterna har tillgång till aktuell kunskap om alternativa metoder. Jordbruksverkets försöksdjursavdelning har tillsammans med Sveriges 3R-center tagit fram utbildningar, vägledningar och checklistor som bör användas systematiskt i nämndernas arbete. De djurförsöksetiska nämnderna behöver utredas för att säkra att nyttan med försöket överväger djurens lidande konsekvent prövas. Flera studier från Sveriges lantbruksuniversitet visar att det finns problem med den djurförsöksetiska prövningen, och att det är oklart om den uppfyller det lagstiftning som den är ämnad att göra. De djurförsöksetiska nämndernas funktion och uppbyggnad samt om lagstiftningen om den djurförsöksetiska prövningen uppfylls behöver analyseras.

Överklagande

Enligt dagens system är det bara den sökande som har rätt att överklaga om en ansökan avslås, liksom framöver även om ett godkännande återkallas. Det skapar en obalans om bara forskningsintresset kan överklaga men inte djurskyddsintresset. Även djurskyddsintresset bör därför ges möjlighet att överklaga beslut i de regionala djurförsöksetiska nämnderna.

Omplacering av uttjänta försöksdjur

Slutligen bör Sverige, i likhet med flera andra europeiska länder, utveckla ett nationellt ramverk för omplacering av försöksdjur som inte längre behövs i forskning. När djurskydds- och hälsokrav är uppfyllda bör fler djur ges möjlighet till ett liv efter försöksverksamheten.

Rebecka Le Moine (MP)

Nila Vikhe Patil (MP) *Gurgin Bakircioglu (MP)*

Ajda Asgari (MP)

Rikard Salander (MP)

Camilla Hansén (MP)